

OZELLEŐTİRME KARŞITI
PLATFORM ANKARA

.. BİLEŐENLERİ
TÜRKİYE'DE

ÖZELLEŞTİRME
GERÇEĞİ

(Nevőehir, 10 Ocak 2009)

Hazırlayan: Onur Bakır*/Ocak 2009/ANKARA

*Liman-İő Sendikası Uzmanı

SUNUŞ PLANI

- Özelleştirmelerin Arka Planı: Neo-liberalizm
- Özelleştirme nedir?
- Türkiye’de Genel Hatlarıyla Özelleştirme
- Özelleştirmenin amacı nedir? Yalanlar-gerçekler
- Kamu işletmelerinin özelleştirilmesi
- Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi
- Özelleştirmenin sonuçları? Yalanlar-gerçekler
- Özelleştirmeye karşı ne yapıldı, ne

ÖZELLEŞTİRMENİN ARKA PLANI-1

- “Özelleştirme” 1970’lerin sonundan bugüne uzanan neo-liberal dönüşüm sürecinin bir parçasıdır.
- Kapitalist küreselleşme ile birlikte neo-liberal politikalar son 30 yıldır dünyanın dört bir yanında uygulanmaktadır.
- Neo-liberal dönüşümün temel amacı, yaşamın her alanının piyasalaştırılmasıdır.
- Neo-liberalizm, kapitalizmin son

ÖZELLEŞTİRMENİN ARKA PLANI-2

“Neo-liberalizm nedir?”

- Neo-liberalizm, hem bir ideoloji, hem de bir politikalar bütünüdür. Neo-liberalizm bir hegemonya projesidir.
- Neo-liberalizm, sermayenin sınır tanımadan dolaşabildiği, sermayenin kayıtsız-şartsız egemen olduğu bir dünya tasarımıdır.
- Neo-liberalizm, yaşamın her alanının emekçiler ve yoksullar aleyhine, sermayedarlar ve zenginler lehine dönüőtürölmesini hedefler.
- Neo-liberal politikalar, uluslararası sermaye ve onun yerel taşeronları, ulusötesi kurumlar (IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, AB...) ve sermaye dostu hükümetler eliyle yürütölür.

ÖZELLEŞTİRMENİN ARKA PLANI-3

“Neo-liberalizm nasıl işler?”

- Neo-liberalizm,
 - 2) ekonomi ve siyaseti birbirinden ayırır,
 - 3) ekonomiye özerklik kazandırır,
 - 4) devletin rolünü düzenleme ve denetlemeye indirger,
 - 5) ekonominin işleyişini piyasaya bırakır,
 - 6) “paradan para kazanma”yı ve mali sermayeyi teşvik eder,
 - 7) sermayenin serbestçe dolaşımının önündeki her türlü engeli kaldırır,

ÖZELLEŞTİRMENİN ARKA PLANI-4

“Neo-liberalizm nasıl işler?”

- Neo-liberalizm,
 - 2) en büyük tehdit olarak gördüğü toplumsal muhalefeti bastırmaya, işçi ve emekçilerin örgütlerini zayıflatmaya çalışır,
 - 3) hem zora hem rızaya dayanır, ideolojik ve kültürel bir dönüşüm ile toplumu ikna etmeye çalışır, “ikna olmayanlara” zor kullanır,
 - 4) doğal ve beşeri kaynakları tahrip etmekten asla çekinmez, doğanın, insanın, toplumsal-kültürel birikimin ve emeğin sınırsız sömürüsüne dayanır.

ÖZELLEŞTİRMENİN ARKA PLANI-5

“Adım adım neo-liberalizm”

- Sosyal devlet yok edilir
- sermayenin serbestçe dolaşmasının önündeki her türlü engel kaldırılır
- devlet, sermaye birikiminin ihtiyaçları doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapar
- devlet, rantın dağılımında etkin rol üstlenir
- kamusal kaynaklar sermayedarlara aktarılır
- ekonomi piyasaya teslim edilir

...

“Adım adım neo-liberalizm”

- yaşamın her alanı bir “rant pazarı” haline getirilir
- tüketim körüklenir
- emekçiler borçlandırılır
- emekçilerin hakları ve demokratik kazanımlar tırpanlanır
- toplum baskı altına alınır
- neo-liberalizme uygun bir insan-toplum modeli oluşturulur...

NEO-LİBERALİZM ve ÖZELLEŞTİRME

- Özelleştirmenin arka planında neo-liberalizm vardır.
- Özelleştirme, neo-liberal politikaların yaşama geçirilmesinin en önemli aracıdır.
- Özelleştirme ve neo-liberalizm yol arkadaşıdır!
- Neo-liberalizm, devletin ekonomiye müdahale etmemesi anlamına gelmez. Olağan dönemlerde, devlet bütçe ve çeşitli araçlar aracılığıyla emekçilerden sermayeye kaynak transfer eder.
- Neo-liberal çağda, özellikle de kriz dönemlerinde” devlet sermayedarların zararlarını “kamulaştırır” ve bu zararları

ÖZELLEŞTİRME NEDİR?

- Özelleştirme,
 - önceden kamu tarafından gerçekleştirilen mal ve hizmet üretiminin tümüyle ya da kısmen özel sektöre devredilmesi (doğrudan özelleştirme)
 - kamunun, faaliyet gösterdiği alanlardan özel sektör lehine çekilmesi ve bu alanlarda özel sektörün teşvik edilmesi (dolaylı özelleştirme)
 - kamu tarafından ücretsiz sunulan hizmetlerin paralı hale getirilmesidir

ÖZELLEŞTİRME NEDİR-2

- ÖRNEĞİN:
- b) Doğrudan özelleştirme: TEKEL, PETKİM, TÜPRAŞ, TELEKOM, ERDEMİR, limanlar, TEDAŞ'ın... özelleştirilmesi ve kamusal hizmetlerin taşeronlaştırılması.
- c) Dolaylı özelleştirme: Türkiye Ziraat Donatım Kurumu, ORÜS, SEKA... 'nın kapatılması ya da özelleştirilmesi; Toprak Mahsulleri Ofisi, TİGEM gibi kurumların işlevsizleştirilmesi; eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi hizmetlerde özel sektörün teşvik edilmesi
- d) İçeriden özelleştirme: Kamu eliyle sunulan eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin her aşamada paralı hale getirilmesi.

Türkiye’de Genel Hatlarıyla Özelleştirme-1 -Genel Çerçeve-

- Türkiye’de özelleştirme sürecinin sistemli bir biçimde başlaması 24 Ocak kararları, 12 Eylül 1980 darbesi ve darbenin ardından uygulamaya konulan neo-liberal politikalara kadar uzanır.
- 1980’li yıllarda özelleştirmenin altyapısı oluşturulmuş, özellikle 1990’lı yılların ortalarından itibaren özelleştirme hız kazanmıştır.
- 1980’den bu yana tüm hükümetler, özelleştirmeci politikaları yürürlüğe koymuştur.
- Türkiye’de özelleştirmelerin en yoğun

Türkiye'de Genel Hatlarıyla

Özelleştirme-2

-Hukuki Boyut-

- 1984'de çıkarılan 2983 sayılı kanun ilk adımdır.
- 1980'li yılların ikinci yarısı ve 1990'lı yılların başında özelleştirmeye ilişkin çok sayıda kanun ve kanun hükmünde çıkarılmış ancak hukuki açıdan karmaşa yaşanmıştır.
- 1994 yılında çıkarılan 4046 sayılı kanun ile bu karmaşa ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. 1999'da Anayasa'nın 47. maddesinde değişikliğe gidilmiş ve özelleştirme Anayasa'da düzenlenmiştir.
- Son 25 yılda bir çok yasal düzenleme yapılmıştır.
- Ancak özelleştirmeciler, kendi çıkardıkları yasalara bile aykırı hareket etmişlerdir. Özelleştirmeleri iptal eden (ör: limanlar, OBI'lar) 2000'li yılların başlarında...

Türkiye’de Genel Hatlarıyla Özelleştirme-3

-Toplumsal boyut-

- Özal döneminden bu yana toplumu özelleştirmelere ikna etmek için KİT’lerin devletin sırtında yük olduğu iddia edilmiş ve KİT’ler hakkında sistemli bir karalama kampanyası yürütülmüştür.
- Bir çok KİT kötü yönetilmiş, KİT’lere yatırım yapılmamış, teknolojik yenilenmeye gidilmemiş ve KİT’ler bilinçli olarak zarara uğratılmıştır. Kamuoyunun özelleştirmeleri haklı bulması için zemin hazırlanmıştır.
- Özellikle basın yoluyla, özelleştirmelerin ülke ve toplum yararına olacağı, ekonominin gelişeceği iddia edilmiş, özelleştirme teşvik edilmiştir.
- Özelleştirmelere karşı çıkanlar “çağdışı” olmakla suçlanmış, özelleştirme karşıtları

Özelleştirmenin amacı nedir?-1

Yasalar ne diyor?

- 1994'te çıkarılan 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamaları Hakkındaki Kanun"a göre özelleştirmenin iki amacı vardır:
 - 1) ekonomide verimlilik artışı sağlamak
 - 2) kamu giderlerinde azalma sağlamak
- Tüm idari işlemler gibi özelleştirmelerde de "kamu yararının korunması" esastır. Yani özelleştirme, "kamu yararına aykırı" olamaz!
- Yani "yasal çerçeveye göre" özelleştirme, kamu yararını koruyarak, ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak için yapılır.
- Ancak özelleştirmelerin gerçek amacı bunlar değildir. Halka yıllardır yalan söylenmekte, yasalara aykırı hareket edilmekte, kamu yararı

Özelleştirmenin amacı nedir?-2

Gerçekte ne oluyor?

- Özelleştirmenin gerçek amacını, Başbakanlığa bağlı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı itiraf etmiştir:

“Özelleştirmenin ana felsefesi, devletin, asli görevleri olan adalet ve güvenliğin sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir... Özelleştirmenin temel amacı nihai olarak, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktadır ”

Özelleştirmenin amacı nedir?-3

Gerçekte ne oluyor?

- Özelleştirmeciler, kar eden-zarar eden, verimli olan-olmayan; stratejik olan-olmayan ayrımı yapmaz; ucuz-pahalı demez; yerli-yabancı sermaye farkı gözetmez.
- Özelleştirmenin temel amacı, adalet ve güvenlik (polis, ordu vb.) hizmetleri ile özel sektörün rağbet etmediği altyapı hizmetler dışındaki tüm mal ve hizmet üretiminin özel sektöre bırakılmasıdır.
- Yani özelleştirmenin temel hedefi, kamusal üretimi yok etmek ve sermayedarlar için yeni kar alanları açmaktır.
- Özelleştirme, halka ait kamusal değerlerin, sermayedarlara peskes çekilmesinden başka bir

Özelleştirmenin amacı nedir?-4

Gerçekte ne oluyor?

- “Devlet basma, pijama ayakkabı üretmesin”
(1987)- (Sümerbank hakkında)
- “Devlet kasaplık mı yapar?”
(1992)- (Et ve Balık Kurumu hakkında)

.....

- “Kulakları tıkayıp ne varsa satacağım” (Maliye Bakanı Kemal Unakıtan-2003)
- “Ne banka bırakacağız, ne fabrika, ne de işletme. Liman da bırakmayacağız. Hepsini satacağız” (Unakıtan-2003)

Özelleştirmenin amacı nedir?-5

Gerçekte ne oluyor?

- “Ülkenin işgal altına girdiğini söylüyorlar, gelsinler işgal etsinler”
(Unakıtan-2003)- (PETKİM hakkında)
- Stratejik yer imiş, ne stratejisi, önemli olan müşteri bulmak. Müşteri gece gelsin, pijamayla çıkarım karşılarına. Seviyorum bu işleri arkadaş”
(Unakıtan-2003) (SEKA hakkında)
- “Parayı veren düdüğü çalar. TÜPRAŞ’ı Ruslar’a satar mısın diyorlar. Satarım, arkadaş”.
(Unakıtan-2003)

Özelleştirmenin amacı nedir?-5

Gerçekte ne oluyor?

- “Satacağız tabii. Kar edeni de satacağız. Zarar edeni de satacağız. Neden, devlet sanayici olmaz ondan”

(Unakıtan-2005)- (Şeker fabrikaları hakkında)

- “Babalar gibi satarız”

(Unakıtan-2005) (Tekel hakkında)

- “Eleştiriler özelleştirme döneminde olan şirketimizin değerini olumsuz etkiler”

(Başkent Doğalgaz Dağıtım. A.Ş eski Genel Müdürü Veyssel Karani
Diyadin, 2000)

Kamu İşletmelerinin Özelleştirilmesi-1

a) Tarımsal KİT'ler

- Et ve Balık Kurumu'na bağlı bazı kombinalar.
- Türkiye Zirai Donatım Kurumu
- Türkiye Gübre Sanayi A.Ş (gübre fabrikaları)
- Orman Ürünleri Sanayi A.Ş (ORÜS)
- SEK
- Türk Motor ve Traktör Sanayi İşletmesi (TÜMOSAN)
- TEKEL (Tütün ve alkol ürünleri)- devam ediyor.
- Yem Sanayi A.Ş
- Türkşeker'e bağlı şeker fabrikaları- devam ediyor.

Kamu İşletmelerinin Özelleştirilmesi-2

b) Sınai kuruluşlar ve madencilik

- Petro Kimya Holding A.Ş (PETKİM)
- Petrol Ofisi Anonim Şirketi (POAŞ)
- Türkiye Petrol Rafineleri A.Ş (TÜPRAŞ)
- Türkiye Çimento ve Toprak Sanayi T.A.Ş (ÇİTOSAN)
- Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş (ERDEMİR)
- İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları (İSDEMİR)
- Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş (KARDEMİR)
- Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş (SEKA)
- Sümer Holding-Sümerbank
- PETLAS
- ETİ Maden İşletmelerine bağlı işletmeler (devam)
- Türkiye Kömür İşletmeleri, Türkiye Taş Kömürü Kurumu, Makine Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (planlanıyor)

Özelleştirilmesi-3

c) Telekomünikasyon, Ulaşım ve

- Türk Telekom A.Ş. Enerji
- PTT (planlanıyor)
- Türk Hava Yolları (devam ediyor)
- Karayolları ve köprüler (devam ediyor)
- Türkiye Denizcilik İşletmesi ve bağlı limanlar
- TCDD'ye bağlı limanlar (devam ediyor)
- Türkiye Elektrik Üretim A.Ş.'ye bağlı santraller (devam ediyor)
- Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.'ye bağlı şirketler (devam)
- BOTAŞ (planlanıyor)

Kamu İşletmelerinin Özelleştirilmesi-4

d) Diğerleri ve taşeronlaştırma

- Bankacılık sektörü: Ziraat Bankası, Halk Bankası, Emlak Bankası, Sümerbank, Denizbank, Etibank, Anadolubank (devam ediyor)
- Şans oyunlarının özelleştirilmesi-Milli Piyango (devam)
- Çeşitli kamu kurumlarının (TİGEM, Toprak Mahsulleri Ofisi vb.) işlevsiz hale getirilmesi ile kamunun özel sektör lehine ekonomiden çekilmesi
- Kamu işletmeleri bünyesinde taşeronlaştırmaya gidilmesi (ör: hastanelerde temizlik, üniversitelerde yemek hizmetleri)

Kamu İşletmelerinin Özelleştirilmesi-5

Genel Bilanço

- 1985 yılından itibaren 246 kuruluştaki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 394 taşınmaz, 8 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 103 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alınmıştır.
- 1985-2008 yılları arasında 200'ü aşkın kuruluş çeşitli yöntemlerle özelleştirilmiş, bunların 188'inde hiç kamu payı kalmamıştır.
- Planlanan özelleştirmeler de gerçekleştirildiği takdirde kamu işletmeciliği neredeyse sıfırlanacaktır.

Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi-1

Eğitim

- Özel okullar, özel üniversiteler ve devlet üniversitelerinde paralı bölümler açıldı.
- Sınav sistemi nedeniyle özel dersaneler teşvik edildi.
- İlköğretim ve orta öğretimde, katkı payı, aidat ve kayıt parası; üniversitelerde harç ve çeşitli katkı payı uygulamaları yaşama geçirildi.
- Eğitim-Sen'in araştırmasına göre veliler, ilk ve orta öğretimdeki çocukları için 21 farklı kalemden yılda 2 bin YTL'den fazla ödeme yapmaktadır.
- Sonuç itibarıyla eğitim her aşamada paralı hale

Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi-2

Sağlık

- Sağlık hizmetlerinde özel sektör teşvik edildi, kamunun payı küçüldü, kamu kaynakları özel sektöre aktarıldı.
- Sağlık ocaklarına yazar kasa konuldu, hastanelerde katkı payı-katılım bedeli alınmaya başlandı.
- Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası ile sağlık hizmetleri her aşamada paralı hale getirildi.
- Aile hekimliğine geçilerek, birinci basamak sağlık hizmetleri özelleştirmeye başlandı.
- Kamu hastanelerin işletmeleştirilmesi-şirketleştirilmesi ile kamu tarafından sunulan tüm sağlık hizmetlerinin tamamının

Kamusal Hizmetlerinin özelleştirilmesi-3

Sosyal güvenlik

- Sosyal güvenlik alanında özel sektör teşvik edilerek, kamunun payı azaltıldı.
- Sosyal Sigortalar ve GSS Yasası ile sosyal güvenlik kurumları (Emekli Sandığı, Bağ-Kur ve SSK) tek çatı altında toplandı, emekli olma koşulları ağırlaştırıldı, sosyal güvenlik hizmetlerinin kapsamı daraltıldı ve sosyal güvenlikle yararlanma koşulları ağırlaştırıldı.
- Böylece vatandaşlar, “tamamlayıcı sigorta” yapmaya, yani özel sigorta şirketlerine yönlendirildi.
- Sonuç: “Paran kadar sosyal güvenlik!”

Kamu Hizmetlerinin Özelleştirilmesi-4

Belediyecilik, Barınma, Su, Enerji ve vb.

- Belediyeler eliyle sunulan bir çok hizmet (ulaşım, çöp toplama, temizlik, altyapı çalışmaları vb) taşeronlaştırılarak özelleştirildi.
- Köy Hizmetleri'nin taşra teşkilatı yerel yönetimlere devredilerek, özelleştirme yolunda ilk adım atıldı.
- Kentsel dönüşüm projeleri adı altında, barınma hakkı tırpanlanarak, kentsel alanlar özelleştiriliyor.
- Enerji ve tarım gibi hizmetlerde kamu işletmelerinin özelleştirilmesiyle, hizmetler de özelleştiriliyor.

Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi-5

Bilanço: Topyekün özelleştirme

- Geçen yıllarda gündeme gelen Kamu Yönetimi Temel Yasası, kamu hizmetlerini özelleştirme planının belgesidir.
- Bu yasaya göre, İçişleri, Maliye ve Çalışma Bakanlığı dışındaki tüm bakanlıkların taşra teşkilatı yerel yönetimlere devredilecek, yerel yönetimlerin de bu hizmetleri özel sektöre ihale etmesine izin verilecekti.
- Bu yasa Anayasa Mahkemesi kararı'nın iptal kararı nedeniyle yürürlüğe giremedi. Ancak bu yasa, tüm kamu hizmetlerinin özelleştirilmek istendiğinin ispatıdır. Zaten yasa parça parça uygulanıyor.
- Sonuç: Kamu hizmetleri özel sektöre

Medya ve Kültür-Sanat Alanında  zelleřtirme

-  zelleřtirmeci ve özel sektörü teşvik eden politikalar nedeniyle, medyada tekeller oluştu, iletişim hakkı ve özgürlüğü tekellerin insafına bırakıldı.
- Medyada büyük sermaye gruplarının egemen hale gelmesiyle birlikte, hakim medya organları,  zelleřtirmecilerin propaganda aracına dönüştü
- Kültür-sanat alanı giderek büyük sermaye gruplarının istediği gibi at koşturduğu bir alan haline geldi.
- Petrol Ofisi'nin Doęan Grubu'na satılması ve bu gruba çeşitli kolaylıklar sağlanması  rneęinde

Özelleştirmenin sonuçları-1

Bağımsızlığın yitirilmesi

- Ekonomik bağımsızlık olmadan, bir ülkenin bağımsız olmasından söz edilemez. Özelleştirmeler neticesinde, Türkiye ekonomisi yerli ve yabancı sermayeye teslim edilmiştir.
- Özelleştirmeler Türkiye'yi emperyalizme daha fazla bağımlı hale getirmiştir.
- ABD-NATO-AB gibi güç odaklarına bağımlı olan Türkiye, zaten “sınırlı olan” ekonomik bağımsızlığını özelleştirmeler neticesinde neredeyse tümüyle yitirmiştir.
- Sonuç itibariyle, özelleştirmeler, Türkiye'nin bağımsız bir ülke olmasını imkansız hale getirmiştir.

Özelleştirmenin sonuçları-2

Gelir kaybı

- 1985-2007 yılları arasında kamu işletmelerinin özelleştirmeden elde edilen gelir 14,3 milyar dolar, özelleştirme giderleri ise 13,9 milyar dolardır. Gelir-gider hemen hemen denktir.
- Telekom 2,5 yıllık karı karşılığı, TÜPRAŞ 3 yıllık karı karşılığı, TEKEK 2,5 yıllık karı karşılığında özelleştirilmiştir.
- Özelleştirme gelirlerinin tahsilatında ciddi sıkıntı yaşanmış, yalnızca TDİ'ye bağlı limanların özelleştirilmesinde kamu 725 milyon dolar zarara uğratılmıştır.

...

Gelir kaybı

- Yani, özelleştirmelerden gelir elde edilmediği gibi, özelleştirmeler gelir kaybına yol açmıştır. Yüksek karlar elde eden kurumların özelleştirilmesi nedeniyle kamu, milyarlarca dolar gelir kaybına uğramıştır.
- Özelleştirmeler nedeniyle bütçeye girmeyen gelir, vatandaşlara daha fazla vergi yükü, daha fazla zam ve daha az hizmet olarak yansımaktadır.
- Özellikle yerel yönetimlerde uygulanan özelleştirme ve sermayeye kaynak aktarma politikaları, ulaşım, su gibi temel hizmetlerin fiyatlarının artmasına ve vatandaşların bu

Özelleştirmenin sonuçları-3

Katma değerin transferi ve yatırımlarda düşüş

- Özellikle büyük kurumların uluslararası sermaye tarafından satın alınması nedeniyle, bu kurumların elde ettiği gelirin büyük kısmı yurt dışına transfer edilmektedir.
- Özelleştirmelerden nemalanan yerel sermaye gruplarının çoğu dış ortaklarla çalışmaktadır ve bu grupların elde ettiği gelirler de yurt dışına transfer edilmektedir.
- Sonuç itibariyle özelleştirilen kurumların elde ettiği gelirin büyük bölümü ülke ekonomisine yeniden dönmemekte ve özelleştirmeler nedeniyle yatırımlar artmamakta, aksine düşmektedir.

Özelleştirmenin sonuçları-4

Üretkenlikte ve verimlilikte düşüş

- Özelleştirmelerin ardından bir çok işletme tasfiye edilmiş, üretimi durdurmuş ya da amacı dışında kullanılır hale gelmiştir; Örneğin; Et ve Balık Kurumu'na bağlı kombinaların çoğu özelleştirildikten hemen sonra kapatılmıştır. Ankara'daki eski kombinanın yerinde alışveriş merkezi bulunmaktadır; Giresun Limanı özelleştirildikten sonra otopark olarak kullanılmaya başlanmıştır.
- Özelleştirme bazı sektörlerde verimlilikte düşüşe yol açmıştır. Örneğin çimento sektöründe yüzde 20 verimlilik kaybı yaşanmıştır.
- Özelleştirmeler üretkenlik ve verimliliği

Özelleştirmenin sonuçları-5

İstihdamda daralma, işsizlikte artış

- Özelleştirmelerin ardından, işletmede çalışan personel sayısı düşürülmektedir (örneğin Telekom'da personel sayısı yüzde 45, TDİ'ye bağlı limanlarda yüzde 28, EBK'da yüzde 80, SEK'te yüzde 67 azaltılmıştır).
- Özelleştirilen kurumlarda çalışan işçiler, emekli olamadıkları ya da başka kurumlara transfer olamadıkları takdirde işsiz kalmaktadır (bu kapsamda 10 binlerce işçi bulunmaktadır).
- Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, daha az kamu çalışanı istihdam edilmesine neden olmaktadır.

Özelleştirmenin sonuçları-6

Çalışanların kayıpları

- Özelleştirilen kurumlarda çalışanların bir kısmı işsiz kalmakta, bir kısmı ücretleri dondurularak başka kamu kurumlarına transfer edilmekte, bir kısmı da 4-c uygulaması adı altında çok düşük ücretlerle kamu kurumlarında çalıştırılmaktadır. Bir kısım işçi ise, işletmeyi alan şirketin personeli olarak, iş güvencesinden yoksun daha düşük ücretlerle çalışmaktadır.
- Kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, özellikle kamu çalışanları açısından iş güvencesinin kaybı ve daha düşük ücretlere yol açmaktadır.
- Özelleştirme= işsizlik, iş güvencesinin kaybı, daha ağır çalışma koşulları, ücret kaybı ve hak kaybı.

İşçi hakları ve sendikal haklarda gerileme

- Bir çok özelleştirmede, işletme “sıfır işçi” ile devredilmiş, işletmede bulunan sendikal örgütlülük tasfiye edilmiştir. Özelleştirilen kurumların büyük çoğunluğuna bir daha sendika girememiştir.
- 1987’de Türk-İş 600 bin kamu işçisi adına toplu sözleşme imzalarken bugün bu rakam 315 bine kadar düşmüştür.
- İşletmeleri devralan şirketler, yeni çalıştırdıkları işçilere öncekine göre daha düşük ücretler vermekte, işçileri daha uzun saatler, daha ağır koşullarda çalıştırmakta, işçilerin haklarını gasp etmektedir.
- Genel olarak, özelleştirmeler neticesinde, sendikal örgütlülük gerilemiş, işçi hakları zayıflamıştır.

Özelleştirmenin sonuçları-6

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinde kötüleşme

- Türkiye, iş kazalarında Avrupa birincisi, dünya üçüncüsüdür. Bu durumun en önemli nedeni, özelleştirmeler, kamunun küçültülmesi ve özel sektörün genişletilmesidir.
- Özelleştirmelerin ardından, işverenler maliyetleri düşürmek için işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerini azaltmaktadır. Ayrıca, eğitilmiş ve yetişmiş işçinin yerini eğitimsiz ve deneyimsiz işçilerin alması nedeniyle, iş kazası riski artmaktadır.
- Özelleştirmelerin ardından iş kazaları ve meslek hastalıkları artmaktadır. Örneğin TÜPRAŞ, TELEKOM, madenler ve limanlarda iş kazaları artmıştır.
- Özelleştirme= daha çok iş cinayeti, iş kazası

Özelleştirmenin sonuçları-9

Toplumsal fatura-1

- Özelleştirmenin en ağır sonuçları, tarım ve hayvancılıkta görülmektedir. Tarımsal KİT'lerin kapatılması, tarım alanında faaliyet gösteren kamu kurumlarının işlevsizleştirilmesi ve üreticinin desteklenmemesi nedeniyle tarımsal nüfus, yoksulluğa ve işsizliğe terk edilmektedir.
- Tarımda yaşanan özelleştirmeler nedeniyle milyonlarca üretici, tarımdan çekilerek, kentlere akın etti. Yalnızca 2005'te 1,3 milyon çiftçi üretimden çekildi. Özelleştirmeler, tarımı da çökerterek, işsizliği daha da körükledi.
- Tarımda yaşanan özelleştirmeler, tarımsal ithalatı körüklerken, tüketicilere daha yüksek gıda fiyatları ve daha fazla dış borç olarak

Özelleştirmenin sonuçları-10

Toplumsal fatura-2

- Özelleştirmeler, özellikle küçük kentlerin ekonomilerine darbe vurdu. Küçük esnaf, en büyük darbeyi yedi.
- Özelleştirmelerle, özel sektör tekelleri güçlendirilirken, KOBİ'ler zayıflatıldı. Türkiye'de sinai üretim, küresel kapitalizmin taşeronu haline getirildi.
- Özelleştirmeler, ülke ekonomisini zayıflattığı için, halkı daha da yoksullaştırdı.
- Kamu hizmetleri özelleştirildiği ölçüde, eğitim, sağlık gibi hizmetlere erişebilenlerin sayısı daha da azaldı. Cepten ödemeler arttığı için, vatandaşlar daha da yoksullaştı.

Özelleştirmenin sonuçları-11

Toplumsal fatura-3

- Özelleştirmeler ile kır-kent, zengin-yoksul eşitsizliği ve bölgeler arası eşitsizlik daha da arttı.
- Özelleştirilen kurumlardaki ücretler ve hakların gerilemesi, diğer kurumları ve özel sektörü de etkiledi, ücretler ve haklar genel olarak geriledi.
- Özelleştirmeler neticesinde yolsuzluklar ve hukuka aykırı uygulamalar daha da arttı.
- Özelleştirmeler, çevresel tahribatı daha da körükledi. Sermayedarların çevreyi dilediği gibi yok etmesine izin verildi. Örneğin madencilik alanındaki özelleştirme politikaları nedeniyle,

Özelleştirmenin sonuçları-12

Toplumsal fatura-4

- Özelleştirmeler, toplumsal üretim, paylaşım ve dayanışmayı zayıflattı, “her koyun kendi bacağından asılır” anlayışını güçlendirdi.
- Özelleştirmeler, tarihsel-kültürel birikimi talan etti.
- Özelleştirmeler, işsizliği ve yoksulluğu artırdığı ölçüde suçları da artırdı; özellikle kadınların yükünün daha da artmasına ve kadınların daha fazla ezilmesine yol açtı, daha çok çocuğu sokağa itti.
- Özelleştirmeler başta özelleştirilen kurumlarda çalışanlar ve aileleri olmak üzere toplumun “anılarını” çaldı.
- Özelleştirmeler sürecinde, “niyetlerin kuytu-

Özelleştirme bitmedi, devam ediyor!

- Özelleştirmeler, kamunun rolü “adalet, güvenlik ve özel sektörün rağbet etmediği altyapı yatırımları” ile sınırlanana kadar devam edecek.
- Şeker fabrikaları, madenler, limanlar, enerji, ulaşım, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik... Özelleştirmeler tüm hızıyla devam ediyor.
- Özellikle elektrik enerjisinin özelleştirilmesi nedeniyle, Türkiye’yi karanlık günler bekliyor.
- Krizle birlikte, özelleştirmelerin yarattığı tahribat derinleşti, daha da derinleşecek...
- Daha fazla işsizlik, yoksulluk, bağımlılık, sosyal çöküntü; daha az ücret, daha az hak bizi

Özelleştirmelere karşı ne yapıldı?

- Kamu işletmelerinin özelleştirilmesi sırasında, işçilerin başını çektiği mücadeleler ve direnişler yürütüldü.
- SEKA'da, PETKİM'de, TÜPRAŞ'ta, TELEKOM'da, Seydişehir Alüminyum'da ve birçok işletmede günler-aylar hatta yıllar süren direnişler yaşandı; işçiler kimi zaman kendilerini fabrikaya kapattı, kimi zaman özelleştirmecileri içeri almamak için işletmenin kapılarını lehimledi, kimi zaman şaltere elini uzattı...
- Özelleştirmelerin durdurulması için bir çok eylem ve etkinlik gerçekleştirildi. Hukuksal mücadele yürütüldü.

Özelleştirmelere karşı ne yapılamadı?

Özelleştirmeler durdurulamadı çünkü:

- Ancak canı yanan, sırası gelen işletmesi-sektörü özelleştirilen mücadeleye girdi.
- Özelleştirmeye karşı yürütülen mücadeleler birleştirilemedi.
- Özelleştirme karşıtı güçler arasında yeterince birlik-beraberlik oluşturulamadı.
- Özelleştirmeye karşı süreklilik arz eden “topyekün mücadele” yürütülemedi.

Özelleştirmelere karşı ne yapılamadı?-2

- Halktan yeterince destek alınamadı, özelleştirme-karşıtı bilinç oluşturulamadı, siyasi ve ideolojik mücadele eksik kaldı.
- Özelleştirmeleri iptal eden yargı kararlarının uygulanması için “fiili ve meşru” müdahaleler yapılamadı.
- Özelleştirmeye karşı “üretimden gelen güç” yeterince kullanılamadı. “Genel grev, genel direniş” bir türlü yapılamadı.
- Özelleştirmeci iktidarlar, yeniden seçildi...

Özelleştirmeye karşı ne yapmalı?-1

Özelleştirme de özelleştirme karşıtı mücadele de devam etmektedir. O halde;

- Özelleştirmelerden mağdur olan herkes, işçiler, emekçiler, üretici köylüler, küçük esnaf, işsizler, yoksullar, gençler, kadınlar, özelleştirmeye karşı bir araya gelmelidir.
- Özelleştirmeye karşı olan tüm sendikalar, kitle örgütleri, meslek örgütleri, siyasi parti ve yapılar birlikte hareket etmeli ve ortak mücadele platformları oluşturmmalıdır.
- İşyerleri, sektörler, mahalleler ve kentler düzeyinde oluşturulacak mücadele platformları, ülke ölçeğinde birleşmeli, ülke ölçeğindeki birliktelik, uluslararası dayanışma ve mücadele

Özelleştirmeye karşı ne yapmalı-2?

- Özelleştirme Karşıtı Platform, önemli bir olanak sunmaktadır. Özelleştirme Karşıtı Platform, genişletilmeli ve güçlendirilmelidir.
- Platform'un kentlerde, mahallelerde, işyerlerinde, hizmet birimlerinde, üniversitelerde... yerel ayakları oluşturulmalıdır.
- Yerelden genele, genelden yerele yürütülecek çalışmalarla ortak bir mücadele programı ve takvimi oluşturulmalıdır.
- Neo-liberal politikaların her türlüüne, özelleştirmelere, zamlara, hak kayıplarına, adaletsizliğe, sömürüye karşı, sürekli ve etkin bir mücadele yürütülmelidir.

Özelleştirmeye karşı ne yapmalı-3?

- “Özelleştirmeler durdurulsun” demek yeterli değildir, “özelleştirilen tüm kurumların ve hizmetlerin yeniden kamulaştırılması” ve “eşit, nitelikli ve ücretsiz kamusal hizmet” talep edilmelidir.
- Özelleştirmelere karşı yürütülecek mücadelede sağlanacak birliktelik, daha ileri adımların atılmasına da vesile olacaktır.
- Bu birliktelik gücünü, öfkesini ve umudunu; özelleştirmeleri, işsizliği, yoksulluğu, adaletsizliği, sömürüyü yaratan sistemin ta kendisine yönelttiğinde artık her şey daha başka olacaktır...

Başka bir Türkiye, başka bir Dünya MÜMKÜN!

- Neo-liberal politikaların ilk yürütücülerinden Thatcher, kapitalizmin neo-liberalizm aşamasına ilişkin “Başka bir alternatif yok” demişti.
- Oysa, Latin Amerika’da Venezüella, Bolivya, Ekvador gibi ülkelerde özelleştirmeci-piyasacı hükümetleri deviren, emekten yana iktidarlar inşa eden halklar, başka bir alternatif olduğunu gözler önüne serdi...
- Alternatif vardır, başka bir Türkiye, başka bir Dünya; “uğrunda mücadele ettiğimiz sürece” mümkündür.
- “Gündüzlerinde sömürülmeyen, gecelerinde aç yatılmayan/Ekmek, gül ve hürriyet günleri”*

Özelleştirme Karşıtı Platform Ankara Bileřenleri

...
saraylar saltanatlar çöker
kan susar birgün
zulüm biter.
menekşelerde açılır
üstümüzde
leylaklarda güler.
bugünlerden geriye,
bir yarına gidenler kalır
bir de yarınlar için
direnenler

